

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇAĞDAŞ TÜRK EDEBİYATINA YÖNELİK İLGİLERİNİN İNCELENMESİ (Kilis İli Örneği)

Halil UZUN*

Muhammed HÜKÜM**

Özet

Günümüzde bireysel ve toplumsal gereksinimleri karşılamak için yaşam boyu öğrenme çok önemlidir. Bilim ve teknolojik gelişmelerle hızla değişen toplumsal yaşamda, öğretmenin de bu değişime uyum sağlaması, sürekli öğrenen ve kendini geliştiren bir birey olması gerekir. Bir öğretmenin, yaşam boyu öğrenebilme becerisi kazanabilmesi için okuma alışkanlığına sahip olması çok önemlidir. Bu araştırma, okuma kültürümüzde önemli bir yeri olan Çağdaş Türk Edebiyatına, öğretmen adaylarının ilgilerini incelemeyi amaçlayan betimsel tarama modelinde bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini Kilis 7 Aralık Üniversitesi Muallim Rifat Eğitim Fakültesi'nde beş farklı programda eğitim gören 394 dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun Çağdaş Türk Edebiyatı eserlerini edinirken konusunu dikkate aldıkları, romancılardan Elif Şafak'ı, şairlerden Mehmet Akif Ersoy'u, öykücülerden ise Ömer Seyfettin'i birinci tercih olarak seçtikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen yetiştirme, Çağdaş Türk Edebiyatı

AN ANALYSIS OF THE TEACHER CANDIDATES' INTEREST FOR THE CONTEMPORARY TURKISH LITERATURE (Examples of Kilis)

Abstract

Life long learning is very important to obtain personal and social necessities today. Teachers also have to accommodate to this change and to adapt themselves to this permanently changing world and social life as a result of technological developments. The teacher who wants to acquire life long learning habit, need to have a habit of reading. This reseach aims to examine the interest of the teacher candidates for Contemporary Turkish Literature which has an important role in our reading culture. The descriptive survey method was used in this study. The study sample consisted of 394 fourth year students from five different departments in Kilis 7 Aralık University- Muallim Rifat Faculty of Education. According to the results of the statistical analysis of the study, most of the teacher candidates consider the subject of the book before buying them, and favoured Elif

* Öğr. Gör. Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü,
haliluzun@kilis.edu.tr

** Öğr. Gör. Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü, mhukum@kilis.edu.tr

Şafak as a novelist, Mehmet Akif as a poet, and Ömer Seyfettin as a story writer in their first choice.

Keywords: *Teacher education, Contemporary Turkish Literature*

Giriş

1. Edebiyat Eğitimi'nin Niteliği ve Toplumsal İşlevleri

Edebiyat günümüz dünyasında hiçbir disiplinin tam olarak konusu olmayan, farklı disiplinlerin konu alanına giren birçok bilgiyi içinde barındıran bir sanat alanıdır. Bu yönüyle bireylerin dünya üzerindeki varoluş problemlerine eşlik eden bir sanat dalıdır. Edebi eserlerin konusu ne olursa olsun nihai çıkış noktası insandır. Edebiyat sanatla ilgili bir yaratı olduğu için bireylerin öncelikle estetik ve güzellikle ilgili yönelimlerine hitap eder. İnsan; filozofların, ahlâkçıların, hukukçuların, öğretmenlerin, hocaların, bilimlerin, hekimlerin, vaizlerin ele aldıklarından daha fazla bir varlıktır. Onlar bize, sağlıklı ve sağlıklı, ahlâklı ve ahlâksız, normal ve anormal, haklı ve haksız, salih ve mücrim kişilerin kimler olduğunu ve ideal insan tipine göre insanın nasıl olması gerektiğinden söz ederler. İnsan olmanın gerçekliği, sevinci ve ıstırabı, en iyi şekilde ancak sanat ve edebiyat eserlerinde ortaya çıkar. İnsanı anlama konusunda felsefeciler, eğitimciler, vaizler ve ahlâkçılar, insanın önüne hep ülküsel insan tipini koyarlar. Olanı değil olması gerekeni anlatırlar, gerçeklik içinde yaşamalarına karşın ülküsel insan tipinden söz ederler. Ancak, insan gerçekliği olması gerekende değil, olanda ortaya çıkar. Sanatçılar ve edebiyatçılar olanla olması gereken arasındaki farkı da gösterirler. Sanat ve edebiyat, insanı anlamada bilim, felsefe ve ahlâk kadar önemlidir.” (Odabaş, Odabaş, Polat: 2008). “Bilimsel bilgi karşısında varoluş bilgisini ikincil görenler için Edebiyat ancak bir “hoşça vakit geçirme” aracı olabilir. (Taşdelen,2006)” Fakat insanoğlunun kendini ve dünyayı anlamlandırma süreci sadece bilimsel bilgi ile ilerleyen bir yapıda değildir. Bu bağlamda edebiyat bir duygu eğitimi sahasıdır. “Edebi eser, bireylerin duygu yönünü açar, açıklar, belli eder, bildirir. Yazarlar olmasaydı birçok duyguyu deneyemeyecek, tatmayacak, bilmeyecektik. İnsanı kendisine öğretir bu bakımdan edebiyat. Ben neyim? Kimim? Nasıl bir şeyim? Çeşidinden sormadan edemeyeceğimiz soruları en iyi aydınlatan, hiç olmazsa aydınlatabilecek ipuçları veren etkinlik alanıdır. İnsanı insana yaklaştırır, insanı insana tanıtır. Böylece en azından bir hoşgörü aşılacağı söylenebilir.”(Uygur, 158, 160, 162). Bunun yanında edebiyatın kullandığı malzeme ve vücut bulduğu alan onun sosyoloji ve dilbilim gibi bilimsel bilgi disiplinleri ile alaka kurmasını sağlar. “Edebiyat, aracı ve ortamı dil olan bir güzel sanat dalı.” (Kavcar, 1994: 853) olduğundan tüm bireylerin eğitim sürecine hem bilimsel bilgi açısından hem

sosyal süreçlerin takibi açısından hem de estetik açıdan katkı sunar. Böylece bireyler kendi varoluş ve kimlik oluşturma süreçlerini içinde yaşadıkları toplumun dili, değerleri ve yaşam tarzlarını edebi eserler vasıtası ile tamamlama imkânı bulur. Bu sebeple edebiyat eğitimi çok eski çağlardan bu yana kullanılan bir süreç olarak karşımıza çıkar.

2. Okuma Kültürü ve Öğretmenlik Mesleği

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan Türk Edebiyatı ve Dil ve Anlatım Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu'nda (2005). Edebiyatderslerinde öğrencilere; Türkçenin, Türk ulusunun kimliği olduğunu kavratmak; her yönüyle bireysel, ulusal, evrensel değer, zevk ve anlayışın edebî metinlerde nasıl inceleneceği ve değerlendirileceği hususunda beceriler kazandırmak; tarihî akışı içinde Türk kültürünü, düşüncesini ve zevkini metinlerde belirlemelerini sağlamak; bunların edebî metinlerle nasıl ifade edildiklerini sezdirmek; mahallî ve yerli olandan evrensel olana açılacak bilgi ve becerileri kazandırmak; sanata özgü yaşantının özellikleri hissettirmek amaç olarak belirlenmiştir. Programda belirlenen hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için öğrencilerin psikolojik yapılarına uygun ortamlar geliştirmek gereklidir (Erdem, 2013). Bu psikolojik ortamları geliştirecek öğretmenlerin branş ayırımı olmaksızın edebi eserlerle ilgili olmaları onlar için duygusal ve estetik bir öncelik olmalıdır. Zira edebi eser, her bireye olduğu gibi, malzemesi edebiyat gibi dil olan öğretmenlere de insan ruhu ve düşüncesi açısından ufuklar açabilen bir dünya sunar. Ruhu itibarı ile ezber ve kesin bilgi içermeyen edebiyat kavramının anlaşılmasında ve aktarılmasında temel dinamik kuşkusuz bireylerin okuma kültürüdür. Günümüzde “bireysel ve toplumsal gereksinimleri karşılamak için yaşam boyu öğrenme ne kadar önemli ise, bireyin yaşam boyu öğrenebilme becerisi kazanabilmesi için okuma alışkanlığına sahip olması da o kadar önemlidir. Diğer bir ifade ile okuma alışkanlığı yaşam boyu öğrenmenin temelidir. Bireyin yaşam boyu öğrenen bir kişi olabilmesi için okuma eylemini kendinde ömür boyu düzenli olarak yaşatması gerekmektedir (Odabaş, Odabaş, Polat: 2008). Okuma kültürünün oluşmasında ortaöğretimde verilen edebiyat derslerinin yanında tüm öğretmenlerin bir bilgi edinme biçimi olarak okuma kültürü edinmiş olmaları gerekir.

Türkiye’de okuma alışkanlık düzeyinin tespiti konusunda günümüze kadar; toplumun geneli ya da öğrenciler, gençler ve öğretmenler gibi toplumun farklı kesimleri üzerinde çok sayıda çalışma yapılmıştır. Ancak bu çalışmaların çoğu birbirinden bağımsız yapılmıştır ve buna bağlı olarak belli bir kitle üzerinde yoğunlaşma söz konusudur. Bu çalışmaların düzenli aralıklarla tekrarı yapılamamıştır. Son on yıldır Türkiye’deki bütün yerleşim yerlerini, farklı etnik grupları, statüleri ve yaş gruplarını kapsayan bir

çalışma yapılmamıştır. Buna karşın belli bir bölge, statü ve yaş grubu gibi farklı nitelikler üzerinde çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Günümüze kadar yapılan çalışmaların hemen hepsinde Türk toplumunun okuma ve buna bağlı olarak kütüphane kullanma alışkanlığı oldukça zayıf çıkmıştır. (Odabaş, Odabaş, Polat: 2008). Özellikle üniversite eğitiminin yaygınlaştığı günümüzde tüm üniversite öğrencilerinin okuma durumlarını ifade edecek niceliksel çalışmaların sürekliliğine ihtiyaç vardır. Bu verilerin düzenli bir biçimde elde edilmesi; sorunun saptanması ve çözüm önerilerinin belirlenmesi noktasında ciddi bir gereksinimdir. Özellikle öğretmen adaylarının okuma alışkanlık düzeyinin tespiti ve yorumlanması; gelecek kuşakların okuma alışkanlıklarının belirlenmesi ve geliştirilmesi konusunda yararlı sonuçlar elde etmemize olanak tanıyacaktır. Zira okuma kültürü edinmiş bir öğretmenin öğrencilerine; en azından bu konuda rol model olması ve onları bu açıdan geliştirmesi muhtemel bir sonuçtur.

Okuma kültürünün oluşmasında temel itici güç, edebi eserler olduğundan çalışmamızda öğretmen adaylarının edebi eserlere yönelik algılarının ortaya çıkarılmasına gayret edilmiştir. Çünkü ders kitabı olarak değerlendirilebilecek yayınların bahsettiğimiz çerçevede kişilerde estetik hazla var olma bilinci geliştirme ve dil bilinci oluşturma gibi bir amaçları yoktur. Üstelik bu tür yayınların zevk ve alışkanlıktan ziyade bir zorunluluk kapsamında okunduğu söylenebilir. Bu sebeple kütüphanelerin kullanımını, gazete tirajları ve siyasi ideolojik içerikli kitaplar kapsam alanına dâhil edilmemiştir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli:

Bu araştırma eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının Çağdaş Türk Edebiyatı'na yönelik ilgilerini ve bunun çeşitli değişkenlerle ilişkisini inceleyen nicel bir araştırmadır. Bu araştırmada betimseltarama modeli kullanılmıştır. Tarama (survey) araştırması bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalardır (Büyüköztürk v.d., 2009:16). Karasar'a (1999:77) göre tarama modelleri geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır.

Evren ve Örneklem:

Bu araştırmanın örneklemini, 2013-14 eğitim-öğretim yılında, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Muallim Rıfat Eğitim Fakültesi'nde, Sınıf Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği

programlarında öğrenim gören; 4.sınıf (son sınıf) öğrencisi, 394 öğretmen adayı oluşturmuştur.

Veri Toplama Aracı:

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Kullanılan anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenadayları ile ilgili demografik bilgileri belirlemeye yönelik maddeler; ikinci bölümde ise öğretmen adaylarının Çağdaş Türk Edebiyatı eserlerine yönelik ilgilerini belirlemeye ilişkin maddeler yer almıştır. Anketin kapsam geçerliliği için uzman görüşlerine başvurulmuş ve uzmanlardan gelen geri dönütler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak anket kullanılmıştır.

Veri Analizi:

Verilerin analizi “SPSS 21 Paket Programı” kullanılarak yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde yüzde ve frekans test tekniklerinden yararlanılmıştır.

Bulgular ve yorum

Tablo 1- Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğrenim gördüğü programlara göre dağılımları

Bölümler	f	%
Sınıf Öğretmenliği	76	19,3
Türkçe Öğretmenliği	93	23,6
Okulöncesi Öğrt.	66	16,8
Sosyal Bilgiler Öğrt.	96	24,4
Din Kül.Ahl.Bil.Öğrt.	63	16,0
TOPLAM	394	100,0

Tablo 1'e bakıldığında araştırmaya katılan 394 öğretmen adayının 76'sının (%19,3) Sınıf Öğretmenliği, 93'ünün (%23) Türkçe Öğretmenliği, 66'sının (%16,8) Okulöncesi Öğretmenliği, 96'sının (24,4) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve 63'ünün (%16) Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği programlarında eğitim aldıkları görülmektedir.

Tablo 2- Öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre dağılımları

Cinsiyet	f	%
Erkek	171	43,4
Kız	223	56,6
TOPLAM	394	100,0

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılan öğretmen adaylarının % 43,4'ü (171) erkek; 56,6'sı (223) kadın olduğu görülmektedir. Bu verilere bakıldığında kadın ve erkek öğretmen adaylarının birbirlerine yakın oranlarda olduğu söylenebilir.

Tablo 3- Öğretmen adaylarının aylık gelir durumu değişkenine göre dağılımları

Gelir Durumu	f	%
400 TL'ye kadar	176	44,7
401-600 TL	100	25,4
601-800 TL	39	9,9
801 TL ve üzeri	79	20,1
TOPLAM	394	100,0

Tablo 3'e bakıldığında öğretmen adaylarının yarısına yakının (%44,7) 400 TL'ye kadar aylık geliri olduğu; %20,1'inin de 800 TL ve üzeri aylık gelire sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4- Öğretmen adaylarının Çağdaş Türk Edebiyatı ürünlerine aylık gelirlerinden ayırdıkları paya ilişkin dağılımlar

Aylık gelirden ayırdığı pay	f	%
20tlye kadar	213	54,1
21-50 tl	121	30,7
51 üzeri	60	15,2
TOPLAM	394	100,0

Tablo 4'te Öğretmenadaylarının yarısından fazlasının (%54,1) aylık gelirlerinden Çağdaş Türk Edebiyatı ürünlerine ayırdıkları payın 20 TL'ye kadar olduğu, çok az bir kısmının ise (%15,2) 51 TL ve üzeri gibi bir miktarı bu tür harcamalar için kullandıkları görülmektedir.

Tablo 5- Öğretmen adaylarının Çağdaş Türk Edebiyatı ürünlerini edinirken hangi faktörlere göre tercihte bulduklarına ilişkin dağılımları

	f	%
Konusu	294	74,6
Öneri-tavsiye	54	13,7
Fiyatı	11	2,8
Ödüllü olması	11	2,8
Kapak Tasarımı	10	2,5
Reklam-Tanıtım	7	1,8
Sayfa sayısı	4	1
Ulaşılabilir olması	3	0,8
Toplam	394	100

Tablo 5'e bakıldığında öğretmen adaylarının Çağdaş Türk Edebiyatı eserlerini edinirken birinci tercih olarak büyük bir çoğunluğunun (%74,6) eserin konusunu, ikinci tercih olarak eserle ilgili öneri veya tavsiyeleri (%40,1), üçüncü tercih olarak ise eserin fiyatını göz önünde bulundukları görülmektedir. Bu sonuçlara göre öğretmen adaylarının ilk tercih olarak eserin içeriğini seçmesi, edebi eserlerin öncelikli okunma amaçlarını algıladıklarının göstergesidir. Bu bağlamda adayların hazır bulunuşluk açısından olumlu bir noktada oldukları yorumuna ulaşılabilir. Zira edebi eserlerin de nihai amacı metnin anlaşılması ve okuyucuda duygusal ya da bilişsel bir etki bırakabilmesidir. Bu sebeple, modern dünyadaki reklam, ödül ve kapak tasarımı gibi veriler yanıltıcı özellikler taşıyabilmektedir. Çünkü edebi eser, aynı zamanda ticari değeri olan bir değişim nesnesidir. Fakat yazar açısından bakıldığında da eserin toplumsal etkisi açısından bakıldığında da öncelik kitabın görselliğinden ziyade içeriği ile ilgilidir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının içeriğe yönelik ilgileri araştırma için anlamlı ve değerli bir sonuçtur. Öğretmen adaylarının Çağdaş Türk edebiyatı eserlerini edinirken ikinci tercih olarak eserle ilgili öneri ve tavsiyeleri dikkate almaları, edebi eserin toplum içerisindeki dolaşımı hakkında ve üniversitedeki öğretim kadrosunun öğrencileri yönlendirme biçimleri hakkında ipuçları verir. Bu döngüye katkı sağlayan bireylerin oluşturduğu etki, öneri ve tavsiyeler sonucunda genişler. Bu sebeple bölüm ve ders farkı olmaksızın eğitim fakültelerindeki öğretim kadrosunun öğretmen adaylarına

edebiyat ürünleri hakkında yaptıkları öneri ve tavsiyelerin önemi açığa çıkar. Edebiyat ürünlerinin öğretmen adaylarının bilişsel ve duygusal gelişimine katkısı düşünüldüğünde bu önerilerin önemi daha açık bir biçimde anlaşılabilir. Adayların mesleki hayatlarında da kendi öğrencilerine çağdaş edebiyat ürünleri konusunda önerecekleri eserlerin okuma kültürüne katkısı oldukça fazladır. Nitelikli tavsiyelerle tetiklenen bu döngü içerisinde üniversitenin eğitim kadrosunun edebi eserler hususundaki tavsiyelerinin önce öğretmen adaylarının daha sonra mesleki yaşamlarında dolaylı olarak kendi öğrencilerinin okuma davranışına zincirleme bir etki yaratacağı göz ardı edilmemelidir. Çünkü edebiyatın insanların yurttaşlık görevlerini yerine getirmesinde, siyasi ve kültürel eğilimleri üzerinde, vatandaşlık bilinci edinmelerinde ciddi etkisi olduğu (Eagleton, 2011: 40) vakidir. Öğretmen adaylarının Çağdaş Türk edebiyatı eserlerini edinirken üçüncü tercih olarak çoğunlukla kitabın fiyatının belirleyici olduğunu belirtmelerini ülkenin ekonomik durumu ile ilişkilendirmek ve kitap satın alma konusundaki yetersizliği ülke insanlarının alım gücünün olmayışına bağlamak mümkündür. Ancak bir başka açıdan bakıldığında aynı ekonomik duruma ve benzer alım gücüne sahip insanların zararlı bir alışkanlık olan sigaraya harcadıkları paranın hayli yüksek olduğu gözlemlenmektedir (Gündüz, Şimşek; 2011:18). Ayrıca çalışmamızla elde ettiğimiz verilerde öğretmen adaylarının gelirlerinden kitaba ayırdıkları payın az olduğu görülmektedir. Bu veri, sorunun sadece ekonomik temelle açıklanamayacağını göstermektedir. Öğretmen adaylarının edebiyat ürünlerine karşı ilgilerini belirleyen ilk verinin de ekonomik olmayışı bu konuda yapılacak çalışmaların ekonomik verilerden daha önce moral etkileri desteklemeye yönelik olması gerektiğinin göstergesidir.

Tablo 6- Öğretmen adaylarının Çağdaş Türk Edebiyatı Romancılarına yönelik tercihlerine ilişkin dağılım

1.Tercih	1.Tercih		2.Tercih	2.Tercih		3.Tercih	3.Tercih	
	f	%		f	%		f	%
ELİF ŞAFAK	87	22,1	İSKENDER PALA	63	16	REŞAT NURİ	43	10,9
İSKENDER PALA	79	20,1	REŞAT NURİ	45	11,4	PEYAMİ SAFA	34	8,6
YAŞAR KEMAL	38	9,6	YAŞAR KEMAL	27	6,9	YAŞAR KEMAL	32	8,1
PEYAMİ SAFA	22	5,6	PEYAMİ SAFA	26	6,6	İSKENDER PALA	31	7,9
ORHAN PAMUK	19	4,8	OĞUZ ATAY	20	5,1	HÜSEYİN NİHAL ATSIZ	24	6,1

Tablo 6: Devam

İHSAN OKTAY ANAR	19	4,8	YAKUP KADRİ	19	4,8	YUSUF ATILGAN	23	5,8
YAKUP KADRİ	16	4,1	AHMET G. YILDIZ	18	4,6	ELİF ŞAFAK	20	5,1
REŞAT NURİ	16	4,1	ELİF ŞAFAK	17	4,3	YAKUP KADRİ	20	5,1
KEMAL TAHİR	11	2,8	ORHAN PAMUK	17	4,3	AHMET HAMDİ TANPINAR	20	5,1
HALİDE EDİP	11	2,8	TARIK BUĞRA	17	4,3	SABAHATTİN ALİ	20	5,1
HALİT ZİYA	11	2,8	HALİT ZİYA	17	4,3	HALİT ZİYA	15	3,8
AHMET G. YILDIZ	11	2,8	HALİDE EDİP	15	3,8	AHMET ALTAN	14	3,6
OĞUZ ATAY	10	2,5	ORHAN KEMAL	15	3,8	AHMET ÜMİT	14	3,6
HÜSEYİN NİHAL ATSIZ	10	2,5	SABAHATTİN ALİ	12	3	ORHAN KEMAL	13	3,3
TARIK BUĞRA	8	2	İHSAN OKTAY ANAR	11	2,8	OĞUZ ATAY	13	3,3
SABAHATTİN ALİ	7	1,8	DİĞER	11	2,8	AHMET G. YILDIZ	13	3,3
ORHAN KEMAL	5	1,3	KEMAL TAHİR	10	2,5	TARIK BUĞRA	12	3
MURAT MENTEŞ	4	1	MURAT MENTEŞ	8	2	HALİDE EDİP	10	2,5
AHMET ÜMİT	4	1	AHMET HAMDİ TANPINAR	8	2	İHSAN OKTAY ANAR	7	1,8
DİĞER	3	0,8	AHMET ÜMİT	7	1,8	KEMAL TAHİR	6	1,5
AHMET HAMDİ TANPINAR	1	0,3	YUSUF ATILGAN	5	1,3	ORHAN PAMUK	5	1,3
YUSUF ATILGAN	1	0,3	HÜSEYİN NİHAL ATSIZ	5	1,3	MURAT MENTEŞ	5	1,3
AHMET ALTAN	1	0,3	AHMET ALTAN	1	0,3	DİĞER	0	0
TOPLAM	394	100	TOPLAM	394	100	TOPLAM	394	100

Araştırma kapsamında öğretmen adaylarından Çağdaş Türk Romancılarından en beğendikleri üç romancıyı sıralamaları istenmiştir.

Tablo 6'ya bakıldığında, öğretmen adaylarının en beğendikleri Çağdaş Türk Edebiyatı romancılarını sıralarken; birinci tercih olarak 87 kişinin(%22,1) Elif Şafak'ı; ikinci tercih olarak 63 kişinin (%16) İskender Pala'yı; üçüncü tercih olarak da 43 kişinin (%10,9) Reşat Nuri Güntekin'i belirttiklerigörülmektedir. Yaşayan genç bir romancı olan Murat Mentеш'in tercihlerde nispeten daha alt sıralarda oluşu medyada kendine çok fazla yer bulamayışı ve ününün sınırlı oluşu ile açıklanabilir.

Öğretmen adaylarının Çağdaş Türk edebiyatı romancılarına yönelik ilgilerinde yoğunluklu olarak ilk tercihlerin Elif Şafak, İskender Pala ve Yaşar Kemal gibi hayatta olanromancılar olduğu gözlemlenmektedir. Bu romancıların popüler kültürün olanaklarından yararlanması öğretmen adaylarının; Tablo-5'teki, kitabı tercih etme nedenleri ile örtüşen bir özellik gösterdiğini desteklemektedir. Popüler kültür içerisinde yaşayan romancıların; radyo, televizyon, reklam gibi olanaklardan yararlanıyor olmaları özellikle romanlarının içerikleri ile ilgili televizyon programlarında demeçler vermeleri, tartışmalara katılmaları okuyucuların kitaba yönelik meraklarını kamçulamaktadır. Teknolojinin getirdiği bu olanak ve edebi eserlerin ticari bir meta olarak satışına yönelik kaygıların çağımızdaki önemi okurun ve özelde öğretmen adaylarının popüler romancıları tercih etmesinde önemli bir etken olmasını sağlamaktadır. İçerik olarak da Elif Şafak ve İskender Pala gibi romancıların postmodern bir tavırla tarihi yeniden yorumlayarak oluşturdukları romanlar öğretmen adaylarının bu tür kitapları tercih etmesinde önemli bir etkidir. İçerikle ilgili bu yoruma İhsan Oktay Anar ve Ahmet Ümit gibi tarihi, fantastik ve polisiye romanlar yazan romancılar da eklenebilir. Yaşar Kemal'in ilk tercihlerde üçüncü sırada yer almasında Nobel edebiyat ödülleri aday gösterilmiş kuvvetli bir kalemi olması ve verdiği edebi eser sayısının oldukça fazla olmasının etkili olduğu söylenebilir. Bununla birlikte yaşayan, Nobel edebiyat ödülü almış, basında kendine sıkça yer bulabilen bir romancı olan Orhan Pamuk'un tercihlerde kendine ilk sıralarda yer bulamamasının nedeni; hakkındaki tartışmalar ve ideolojik yönelimleri olarak düşünülebilir. Zira Yazar Orhan Pamuk'un, "Türkler bir milyon Ermeni ve 30 bin Kürt'ü katletti" şeklindeki sözleri, medyada yer alışından itibaren çeşitli tartışmalara, gerginliklere ve davaların açılmasına sebep olmuştur. Pamuk'un bu sözleri, yurtdışında ve adının Nobel Edebiyat Ödülü ile birlikte anıldığı dönemde söylemiş olması, tartışmalara farklı boyutlar da katmıştır; Türkiye'yi, Türklüğü tahkir ettiği, Nobel Edebiyat Ödülü'nü almak için bu ve buna benzer "aşağılayıcı" ifadeler kullandığı iddia edilmiştir. Bu "iddia"lar hem medyadan, hem

edebiyat dünyasından, hem de yarıdan gelmiştir (Temiztürk, Seyhan, 2014:244). Popüler romancılardan sonra ilk ikinci tercih olarak ortaya çıkan Reşat Nuri Güntekin'in özellikle "Çalıkuşu" romanı öğretmen adaylarının mesleki ilgileri ile roman tercihlerinde içeriğin önemsenmesi arasındaki ilişkiyi açığa çıkarır mahiyettedir. Zira TRT tarafından dizi haline getirilen ve defaten yayınlanan "Çalıkuşu" romanı içeriği yönü ile yeni kurulan Türkiye Cumhuriyetinin eğitim politikaları ve yetiştirmek istediği öğretmen tipi ile yakından ilişkilidir. Ayrıca kurgunun Milli Mücadele ve bireysel duygularla desteklenmiş olması da romanı ve romancıyı öğretmen adayları nezdinde daha ilgi çekici kılmaktadır.

Tablo 7- Öğretmen adaylarının Çağdaş Türk Edebiyatı Şairlerine yönelik tercihlerine ilişkin dağılım

1.Tercih			2.Tercih			3.Tercih		
	f	%		f	%		f	%
MEHMET AKİF	193	49	NECİP FAZIL	88	22,3	SEZÂİ KARAKOÇ	42	10,7
NECİP FAZIL	50	12,7	ATTİLA İLHAN	41	10,4	CAHİT SITKI	40	10,2
NAZİM HİKMET	31	7,9	CAN YÜCEL	40	10,2	ATTİLA İLHAN	33	8,4
CAN YÜCEL	22	5,6	SEZÂİ KARAKOÇ	37	9,4	NECİP FAZIL	31	7,9
ATTİLA İLHAN	22	5,6	NAZİM HİKMET	22	5,6	ÖZDEMİR ASAF	30	7,6
SEZÂİ KARAKOÇ	13	3,3	CAHİT SITKI	21	5,3	CEMAL SÜREYA	25	6,3
AHMED ARİF	11	2,8	MEHMET AKİF	19	4,8	ORHAN VELİ	22	5,6
ABDURRAHİM KARAKOÇ	7	1,8	AHMED ARİF	17	4,3	ARİF NİHAT	20	5,1
ÖZDEMİR ASAF	7	1,8	ORHAN VELİ	13	3,3	MEHMET AKİF	18	4,6
FARUK NAFİZ	5	1,3	TEVFİK FİKRET	12	3	CAHİT ZARİFOĞLU	17	4,3
FAZİL HÜSNÜ	5	1,3	FARUK NAFİZ	12	3	ABDURRAHİM KARAKOÇ	16	4,1
ARİF NİHAT	5	1,3	ARİF NİHAT	12	3	CAN YÜCEL	15	3,8
CEMAL SÜREYA	5	1,3	ÖZDEMİR ASAF	11	2,8	NAZİM HİKMET	13	3,3
CAHİT SITKI	4	1	FAZİL HÜSNÜ	9	2,3	DİĞER	12	3
ORHAN VELİ	4	1	CAHİT ZARİFOĞLU	8	2	AHMED ARİF	11	2,8
İSMET ÖZEL	3	0,8	ABDURRAHİM KARAKOÇ	8	2	FAZİL HÜSNÜ	9	2,3

Tablo 7: Devam

TEVFİK FKRET	2	0,5	CEMAL SÜREYA	7	1,8	EDİP CANSEVER	6	1,5
CAHİT ZARİFOĞLU	2	0,5	İSMET ÖZEL	5	1,3	BEDRİ RAHMİ	5	1,3
H.HÜSEYİN KORKMAZGİL	1	0,3	BEDRİ RAHMİ	2	0,5	İLHAN BERK	5	1,3
BEHÇET NECATİGİL	1	0,3	AHMET MUHİP	2	0,5	H.HÜSEYİN KORKMAZGİL	4	1
İLHAN BERK	1	0,3	DİĞER	2	0,5	İSMET ÖZEL	4	1
BEDRİ RAHMİ	0	0	H.HÜSEYİN KORKMAZGİL	1	0,3	AHMET MUHİP	4	1
AHMET MUHİP	0	0	DİLAVER CEBECİ	1	0,3	TURGUT UYAR	4	1
DİLAVER CEBECİ	0	0	BEHÇET NECATİGİL	1	0,3	FARUK NAFİZ	3	0,8
TURGUT UYAR	0	0	İLHAN BERK	1	0,3	HİLMİ YAVUZ	2	0,5
HİLMİ YAVUZ	0	0	TURGUT UYAR	1	0,3	DİLAVER CEBECİ	1	0,3
ECE AYHAN	0	0	HİLMİ YAVUZ	1	0,3	BEHÇET NECATİGİL	1	0,3
DİĞER	0	0	ECE AYHAN	0	0	ECE AYHAN	1	0,3
TOPLAM	394	100	TOPLAM	394	100	TOPLAM	394	100

Öğretmen adaylarının Çağdaş Türk Edebiyatı Şairlerine yönelik tercihlerinde ilk tercih olarak 193 kişinin (%49) Mehmet Akif Ersoy'u, 50 kişinin (%12,7) Necip Fazıl Kısakürek'i, 31 kişinin (% 7,9) ise Nazım Hikmet'i ifade ettikleri gözlemlenmiştir. Öğretmen adaylarının şiir konusundaki tercihlerinin romandan farklı olarak popüler kültür etkisinden daha uzak bir noktada konumlandığı söylenebilir. Bu durum edebi türün özellikleri ile ilgili olarak algılanmalıdır. Çünkü şiir; yapısı itibarı ile zamanın ve şartların etkisine daha dirençli bir türdür. Bu bağlamda öğretmen adaylarının şiirle ilgili eğilimlerini milli ve manevi değerlerle ilişkili olarak belirledikleri düşünülebilir. Mehmet Akif Ersoy'un Türk İstiklal Marşı'nın yazarı olması ve eserini millete ithaf etmiş olması verilerdeki açık ara farkın esas nedenlerinden biridir. Çünkü Mehmet Akif Ersoy, bir şair olmasının yanında, milletin kolektif ruhunun sözcüsü olarak telakki edilmektedir. Mehmet Akif Ersoy'un aynı zamanda Batılılaşma, din, ahlak ve kültür gibi konularda fikirlerini şiirleri ile aktaran bir düşünce adamı oluşu onu okurun gözünde müstesna bir yere taşır. Öğretmen adaylarının meslek öncesinde eğitim fakültelerindeki eğitimleri sırasında Mehmet Akif Ersoy hakkında gerek Çanakkale Zaferi ile ilgili anma programlarında gerek

İstiklal Marşı ve Milli Mücadele ile ilgili etkinliklerde şair hakkında edindikleri bilgiler Mehmet Akif'in eserlerine yönelik daha derinlikli bir algının oluşmasına vesile olan bir başka etkidir. Öğretmen adaylarının ilk tercihlerinde ikinci sırayı alan Necip Fazıl Kısakürek de Cumhuriyet dönemin şiiri içinde özel ve etkili bir yere sahiptir. Şiirinde Tarih, medeniyet ve gelenekle olan bağı zedelemeyen Batı şiirini tanıyan ve kullanan şair; bireysel bunalımları ve toplumsal süreçleri kuvvetli bir yapı ile şiirine taşıdığı için öğretmen adaylarının tercihlerinde kendine yer edinmiştir. İlk tercihlerde üçüncü sırayı alan Nazım Hikmet'in şairliğinin yanında ideolojik görüşlerinin farklılığı bize tercihlerin yapılmasında ideolojik etkilerin de olduğu hakkında bir fikir verebilir. Zira öğrencilerin tercihlerinde ikinci ve üçüncü sıraları alan Sezai Karakoç ve Necip Fazıl Gibi şairler de şiirlerinde düşünsel yönü ağır basansanatkarlardır. Zira tüm tercihlerde Cahit Sıtkı, Özdemir Âsaf, Can Yücel, Cemal Süreyya gibi nispeten şiirlerinde ideolojik ve düşünsel yönü önelemeyen şairler; Mehmet Akif, Sezai Karakoç, Nazım Hikmet ve Necip Fazıl'a göre daha alt sıralarda kendilerine yer bulabilmişlerdir. Tablodaki tercih sıralamalarında birinci, ikinci ve üçüncü tercihlerdeki ilk üç sıralamada ifade edilen şairlerin Sezai Karakoç dışındakiler günümüzde hayatta değildir. Sezai Karakoç'un da 1982'den bu yana herhangi bir şiiri yayınlanmamıştır. Bu durum, öğretmen adaylarının güncel şiir ortamını ve edebiyat dergilerini takip etmekten ziyade zamanın sınavından geçmiş şairlere yöneldiğinin bir göstergesidir.

Tablo 8- Öğretmen adaylarının Çağdaş Türk Edebiyatı Öykücülerine yönelik tercihlerine ilişkin dağılım

	1.Tercih		2.Tercih		3.Tercih			
	f	%	f	%	f	%		
ÖMER SEYFETTİN	265	67,3	SAİT FAİK	108	27,4	AZİZ NESİN	79	20,1
SAİT FAİK	31	7,9	OĞUZ ATAY	49	12,4	SAİT FAİK	47	11,9
OĞUZ ATAY	25	6,3	REFİK HALİT	42	10,7	REFİK HALİT	44	11,2
MURATHAN MUNGAN	16	4,1	AZİZ NESİN	35	8,9	OĞUZ ATAY	42	10,7
AZİZ NESİN	12	3	MUSTAFA KUTLU	23	5,8	H. BALIKÇISI	35	8,9
RASİM ÖZDENÖREN	11	2,8	HALİKARNA S BALIKÇISI	22	5,6	NECATİ CUMALI	30	7,6
MUSTAFA KUTLU	11	2,8	MURATHAN MUNGAN	20	5,1	SELİM İLERİ	22	5,6
REFİK HALİT	6	1,5	ÖMER SEYFETTİN	18	4,6	RASİM ÖZDENÖREN	15	3,8
HALİKARNAS BALIKÇISI	4	1	NECATİ CUMALI	15	3,8	ÖMER SEYFETTİN	14	3,6

Tablo 8: Devam

OKTAY AKBAL	3	0,8	RASİM ÖZDENÖREN	14	3,6	MUSTAFA KUTLU	13	3,3
BUKET UZUNER	3	0,8	SELİM İLERİ	12	3	DİĞER	13	3,3
NECATİ CUMALI	2	0,5	ADALAET AĞAOĞLU	8	2	BİLGE KARASU	9	2,3
ADALAET AĞAOĞLU	2	0,5	DİĞER	6	1,5	ADALAET AĞAOĞLU	9	2,3
BİLGE KARASU	1	0,3	BİLGE KARASU	5	1,3	BUKET UZUNER	8	2
SELİM İLERİ	1	0,3	OKTAY AKBAL	5	1,3	OKTAY AKBAL	5	1,3
DİĞER	1	0,3	BUKET UZUNER	5	1,3	MURATHAN MUNGAN	5	1,3
SADIK YAĞSIZUÇANLAR	0	0	PINAR KÜR	4	1	S.YAĞSIZUÇ ANLAR	2	0,5
PINAR KÜR	0	0	S.YAĞSIZUÇ ANLAR	3	0,8	PINAR KÜR	2	0,5
TOPLAM	394	100	TOPLAM	394	100	TOPLAM	394	100

Öğretmen adaylarının Çağdaş Türk Edebiyatı öykücülerine yönelik tercihlerine ilişkin tercihlerinde birinci tercih olarak 265 kişinin (%7,3) Ömer Seyfettin'i, 31 kişinin (%7,9) Sait Faik Abasıyanık'ı, 25 kişinin ise (6,3) Oğuz Atay'ı tercih ettikleri gözlemlenmiştir. İkinci tercihlerin ise Sait Faik (108 kişi %27) Oğuz Atay (49 kişi %12,4) ve Refik Halit Karay (42 kişi% 10,7) şeklinde sıralandığı gözlenmiştir. Üçüncü Tercihlerde de sıralama Aziz Nesin, Sait Faik ve Refik Halit Karay şeklindedir. Tercihlerde Türk öykücülüğünün iki önemli ismi ön plana çıkmaktadır: Özellikle Ömer Seyfettin'in eserleri sadece adayların lisans eğitimde değil, ilköğretimden başlayarak tüm kademelerde verilen Türkçe ve edebiyat derslerinde yoğun bir biçimde tetkik edilmesi ilk tercihlerde birinci sırayı almasında etkili olmuştur. Zira Ömer Seyfettin öyküleri yapısı, dili ve tekniği ile ilköğretimden üniversite yıllarına kadar okunabilecek metinlerdir. Öğretmen adayları bu öykülerin tarih, dil ve edebiyat açısından içerdiği yapıları mesleki hayatlarında da rahatlıkla kullanabilirler. Eserlerin dilinin sadeliği, anlaşılmasının kolay olmasına olanak tanır. Bunun yanında Pembe İncili Kaftan, Diyet, Bomba Forsa gibi öykülerin tarih, medeniyet ve millet olma bilinci ile içerik bağlantısı Ömer Seyfettin'in genelde tüm okurlar; özelde öğretmen adayları için tercih edilmesinin sebeplerinden biridir. Ömer Seyfettin'in olay öykücüsü olması ve bu tavrın geleneksel kısa anlatılarla biçim ve teknik açıdan yakınlığı Türk okuyucusu için başka bir tercih nedeni olarak telakki edilebilir.Ömer Seyfettin ile aynı gelenekten gelen Mustafa Kutlu ve Rasim Özdenören, Şevket Bulut gibi yeni gelenekçi öykücülerin

öğretmen adayları arasında pek tanınmamasının ve tercih edilmemesinin nedeni, güncel öneri ve tavsiye döngüsünün içinde kendine yer bulamamalarıdır. Öykü türünün güncel dergicilik çalışmaları üzerinden yürümesi türün güncel edebiyat ve sanat dergileri ile paralel ilerleyen bir döngü içinde yer almasına sebep olur. Fakat Özellikle şiir ve öykünün popüler kültür içinde kendine televizyon ekranlarında ve gazetelerde çok yer bulamaması popüler roman karşısında bu türlerin ulaşılabilirliğinin zayıf olmasına neden olmaktadır. Bu durumda öneri ve tavsiye mekanizmasının özellikle üniversitelerde devreye girmesi beklenen bir durum olmalıdır. Fakat üniversite öğrencilerinin, öğretmen adaylarının ve güncel edebi ortamın bu döngüyü destekleyici mahiyette olmaması geçmişteki örnekleri ile benzer özellikler taşıyan güncel şair ve öykücülerin yeterince tanınmamasına ve okunmamasına sebep olduğu söylenebilir.

Öğretmen adaylarının ilk tercihlerinde ikinci sırayı alan Sait Faik de Ömer Seyfettin gibi Türk öykücülüğünün başat isimlerinden biridir. Yazdığı öykülerin olaydan ziyade durum ağırlıklı oluşu ile durum öyküsünün edebiyatımızda ilk temsilcisi olarak kabul edilir. Bu durum öykülerin tercih nedenlerinden en önemlisi olarak kabul edilebilir.

İkinci ve üçüncü tercihlerde ağırlıklı olarak kendilerine yer bulan öykücüler Aziz Nesin ve Oğuz Atay ve Refik Halit'tir. Aziz Nesin'in öyküleri, ironik yapıda oluşturulmuş komik durumları toplumsal eleştiri bağlamında irdeleyen eserlerdir. Bu sebeple siyasi ve ideolojik eğilimleri da temsil eden bir veri olarak algılanabilir.

Oğuz Atay, romanları ve öyküleri ile Türkiye'de postmodern edebiyat ürünlerinin ilk ürünlerini vermiş bir sanatçıdır. Kitaplarının kurgusu ve içeriğinin yoğun ve karmaşık olması sebebi ile okur kitlesi popüler roman ve öykücülere göre sınırlıdır. Bu sebep Atay'ın öykü ve romanlarının öğretmen adaylarının tercihlerinde ilk sıraları yer almamasının sebeplerinden biri olarak telakki edilebilir.

Sonuç ve Öneriler

Türkiye'de öğretmen adaylarının, çağdaş Türk edebiyatına yönelik ilgilerini incelemeyi amaçlayan bu araştırmada; öğretmen adaylarının kitap tercihlerinde genel eğilimlerini öncelikli olarak kitapların konularına göre yaptıkları gözlemlenmiştir. Bu durum belirlenen okur kitlesinin niteliksel açıdan olumlu bir yönetime sahip olduğu sonucuna ulaşma noktasında bizlere ipuçları sunmaktadır. Zira edebi eserin değerini belirleyen temel unsur eserlerin içeriği ile şekillenir. İkinci olarak öğretmen adaylarının kitapları seçerken öneri ve tavsiyelerle eğilimlerini belirliyor olması, eğitim fakültelerinde öğrencilere verilen eğitimin önemsenmesi gerektiği sonucunu

ortaya çıkarmaktadır. Bu sebeple eğitim fakültelerindeki programların ders içeriklerinde bu hususun dikkate alınması önerilebilir. Öğretmen adaylarının sosyal ve duygusal gelişiminde büyük etkisi olan, güncel edebiyat ürünlerini okumaları, incelemeleri ve birbirlerine tavsiye etmelerini sağlayacak bir döngü oluşturmaya yardımcı olabilecek metotlar kullanılması uygun olabilir. Özellikle çağdaş edebiyat ürünleri ile ilgi kurulabilecek seçmeli derslerin programlara dâhil edilmesi düşünülebilir. Bu derslerin özellikle ara sınıflarda (2. ve 3. sınıf) verilmesi konusunda çalışmalar yapılması öğrencilerin bu alandaki gelişine katkıları sunabilir. Okuma kültürünün niteliğinin geliştirilmesi için fakültelerde, okuma gruplarının oluşturulması, şiir dinletileri, paneller ve konferanslar düzenlenmesi gibi etkinliklerden faydalanılabilir. Fakültelerin kendilerine ait kütüphanelerinin bulunması ve bu kütüphanelerde güncel edebiyat ürünlerinin yer alması öğretmen adaylarının çağdaş edebiyat ürünleri ile daha kolay buluşmasına olanak tanıyabilir. Yaşayan şair ve yazarların öğretmen adaylarına tanıtılması için programlar düzenlenmesi öğretmen adaylarının edebiyat ürünlerinin yaratıcıları ile yüz yüze iletişim kurmasını sağlayabilir. Tüm bu etkinliklerin gerçekleştirilebilmesi için öğretmen adaylarının ve Üniversitelerdeki öğretim elemanlarının okuma kültürünün ve güncel edebiyat ürünlerini takip etmenin kendilerinin gelişimlerine katkıda bulunacağı açıklanmalı edebiyat ve sanatın insanoğluna katkısı konusundaki önyargılar yıkılmalıdır.

Kaynakça

- Büyüköztürk Şener vd. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi, Ankara.
- Eagleton, Terry (2011) *Edebiyat Kuramı* (Çev: Tuncay Birkan) Ayrıntı Yay., İstanbul.
- Erdem, Cem (2014) *Ortaöğretim Öğrencilerinin Türk Edebiyatı Dersine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Değerlendirme*, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı, Adıyaman Yıl:6, S.11
- Gündüz Osman,ŞimşekTaceddin (2011) “Anlatma Teknikleri 1: Okuma Eğitimi” Grafiker Yayınları, Ankara.
- Karasar Niyazi (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Kavcar, Cahit (1994) “Yeni Türk Edebiyatı Öğretimi" 1. Eğitim Bilimleri Kongresi Kuram-Uygulama-Araştırma (Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi 28–30 Nisan 1994) Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yay.
- MEB. (2005). *Türk Edebiyatı ve Dil ve Anlatım Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. İstanbul: MEB Yay.
- Odabaş Hüseyin, Odabaş, Z. Y., Polat C.(2008) *Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği*, Bilgi Dünyası 2008, 9(2):431-465
- Taşdelen, Vefa (2006). “Edebiyat Eğitimi: Hermeneutik Bir Yaklaşım ”. Milli Eğitim. *Edebiyat Eğitimi ve Öğretimi Özel Sayısı*, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., Ankara.
- Temiztürk H, Seyhan S.(2014) “Orhan Pamuk’un Sözleri Bağlamında Medyada “Ermeni Soykırımı” Tartışmaları, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, TheJournal of International SocialResearch Cilt: 7 Sayı: 30 Volume: 7 Issue: 30
- Uygur, Nermi (1985)*İnsan Açısından Edebiyat*, Remzi Kitabevi, İstanbul.